

“The King and I”

อเมริกันเขียนก่อนหม่อมแอนนามาถึงสยาม ๕ ปี

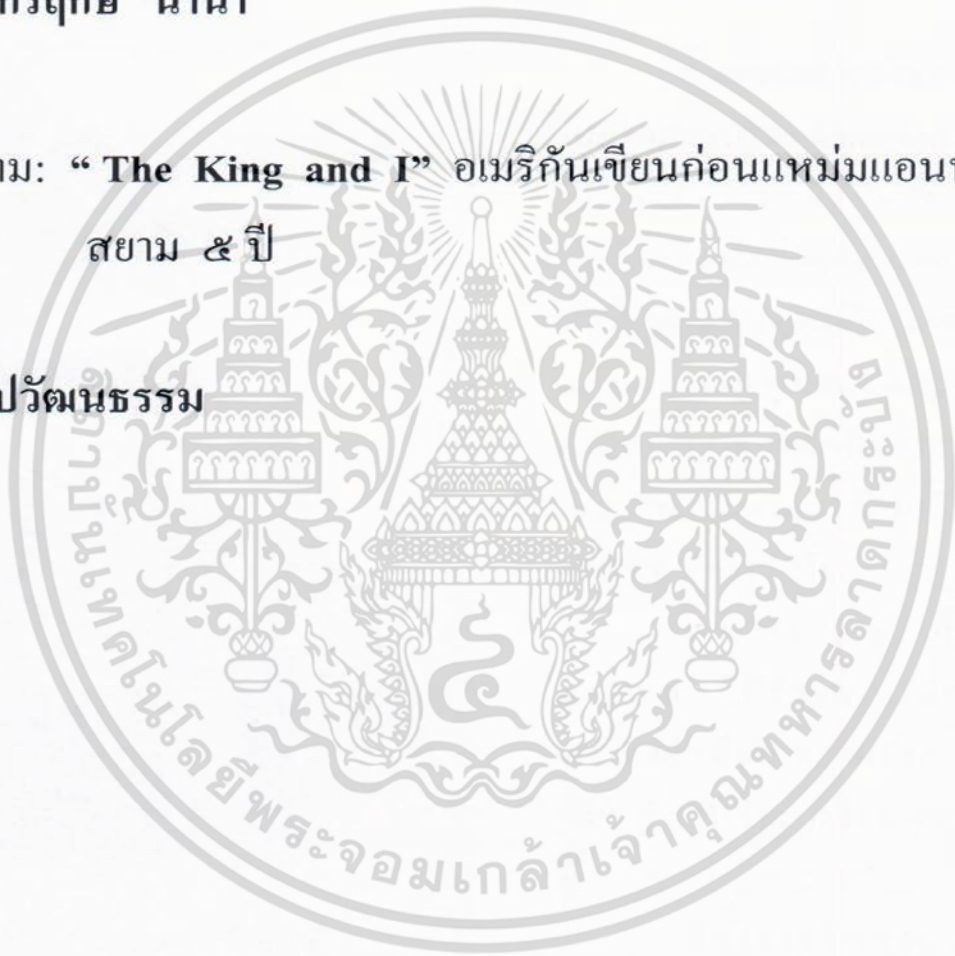

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เขียน: ไกรฤกษ์ นานา

ชื่อบทความ: “The King and I” อเมริกันเขียนก่อนหม่อมแอนนามาถึง
สยาม ๕ ปี

ที่มา: ศิลปวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“ The King and I ”

อเมริกันเจียน

ก่อนหม่อมแอนนามาถึงสยาม ๕ ปี

ไกรฤกษ์ นานา

ตั้งแต่ฮอลลีวู้ดประสบความสำเร็จ
ในภาพยนตร์เรื่อง Anna and the king เป็น
ครั้งแรกในปี ค.ศ.๑๙๔๖ (พ.ศ.๒๔๘๙) จาก
บทประพันธ์อันโด่งดังของหม่อมแอนนา
เลียวโนเวนส์ (อยู่ในเมืองไทยระหว่างปี ค.ศ.
๑๘๖๒-๑๘๖๘ ผู้เขียน) ซึ่งยูล บรินเนอร์
สืบทอดรับบทแสดงเป็น The King ในละคร
เพลง The King and I ต่อมาอีกถึง ๓๔ ปีจน
ดังเป็นดาวค้ำฟ้า

คำว่า The King ได้กลายเป็นสมญา
นามเฉพาะไปด้วยสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน
พระองค์หนึ่งในสยามประเทศที่คนทั้งโลก
รู้จัก คู่กับคำว่าเมืองไทย จากภาพยนตร์เรื่อง
นี้

เรื่องราวในพระราชสำนักจาก
ดินแดนพันหนึ่งทิวาที่เรียกว่าสยามนี้เป็น
เรื่องลึกลับที่ชาวตะวันตกสร้างมโนภาพกันไป
ต่าง ๆ และเนื่องจากเป็นเมืองต้องห้าม เสียง
ที่เด็ดลอดออกมาจึงเป็นสิ่งที่คนอยากรู้อยาก
เห็นไม่รู้จบ ทั้ง ๆ ที่รู้กันอยู่ว่ามีคนไม่เห็น
ด้วยกับเนื้อหาบทประพันธ์จากหนังสือเรื่อง

The English Governess at the Siamese Court
และเรื่อง The Romance of the Harem

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของหม่อมแอนนาที่นำมาดัดแปลงเป็นบทภาพยนตร์ดังกล่าวนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะนางบันทึกอยู่ฝ่ายเดียว บุคคลในเรื่องที่ถูกกล่าวถึงไม่เคยมีโอกาสดำเนินการพิจารณาข้อเท็จจริงประการใดเลย ข้าหนังสือทั้ง ๒ เล่มนั้นเขียนขึ้นหลังจากที่ The King ในเรื่องได้สิ้นพระชนม์ไปแล้ว (ค.ศ.๑๘๖๗) นานหลายปี

ผู้เขียนค้นคว้าหาข้อเท็จจริงมานานเกี่ยวกับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ที่นักเขียนชาวต่างประเทศคนอื่น แต่เป็นรุ่นเดียวกับหม่อมแอนนาเคยบันทึกไว้ และถ้ามีจริงในขณะที่ The King ยังเจริญพระชนม์ชีพอยู่ด้วยคงจะดีไม่น้อย บางทีจะมีจดหมายเหตุพระราชวิจารณ์โต้ตอบข้อเขียนเหล่านั้น เพราะมีหลักฐานว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกษัตริย์นักประชาธิปไตย ทรงเคยได้คารมกับบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต่างชาติมาแล้วอย่างเผ็ดร้อน ในขณะเดียวกันก็ทรงมีพระทัยกว้างขวางเปิดเผยและเป็นกลาง ทรงใคร่ที่จะปฏิบัติพระองค์เหมือนคนธรรมดาสามัญที่สุด ทรงตักเตือนให้บุคคลใกล้ชิดชดเชยตัวในข่าวลือและข่าวโคมลอย ทรงแก้ข่าวและทรงหักท้วงบทวิจารณ์ที่ไม่เป็นธรรม ถ้าพระองค์ท่านได้ทอดพระเนตรเรื่องที่หม่อมแอนนาเขียนขึ้น คงจะมีพระราชหัตถเลขาตอบได้อย่างออกกรสชาติ

แล้วบทความประเภทไหนที่ทรงมีพระราชวโรกาสได้อ่าน เป็นคำถามที่นักประวัติศาสตร์ค้นหาค้นหาอย่างไม่ลดละ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีบันทึกยืนยันอย่างน่าเชื่อถือว่าโปรดติดตามข่าวการเมืองในหน้าหนังสือพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ และบางครั้งก็ทรงวิพากษ์อย่างไม่อ้อมค้อมถึงบรรณาธิการโดยตรง ดังเช่นที่ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ Illustrated London News ในปี ค.ศ.๑๘๕๖ เราเห็นบทความของคนอังกฤษ และฝรั่งเศสมาบ้างแล้วที่เขียนถึงพระองค์ท่าน ลองมาดูสำนวนคนอเมริกันต้นตำรับ The King and I ดูบ้าง

ข่าวสารจากต่างประเทศในหนังสือพิมพ์สมัยนั้นเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด เนื่องจากเป็นการรายงานที่ชัดเจน และฉับไวทันเหตุการณ์ ทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือจึงเป็นสิ่งพิมพ์ที่แสวงหากันอย่างมาก ในหมู่พระราชวงศ์ชั้นสูงระดับพระประมุขของประเทศลงมาถึงเจ้านายและชั้นขุนนางผู้สูงศักดิ์ต่างสืบเสาะแสวงหาอ่านกัน เหมือนสั่งซื้อสินค้าหายากประเภทหนึ่ง เพราะเป็นภาพพจน์ที่บ่งบอกถึงคุณสมบัติของบุคคลผู้นั้นเป็นที่นับถือกันว่าผู้ใดมีหนังสืออ่านก็จะเป็นผู้รอบรู้ต่าง ๆ

ก่อนที่นางเลียวโนเวนส์จะได้รับพระมหากรุณาติดต่อให้เข้ามาสอนหนังสือภาษาอังกฤษในพระบรมมหาราชวังที่กรุงเทพฯ ในปี ค.ศ.๑๘๖๒ นั้น มีการตีพิมพ์เรื่องซุบซิบในพระราชสำนักอยู่อย่างแพร่หลายแล้วนานนับปี ส่วนใหญ่ปรากฏในคอลัมน์หนังสือพิมพ์ หรือจดหมายเหตุการณ์เดินทางของทูตานุทูตต่างชาติที่ได้รับ

โปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด ถึงพระราชฐานชั้นในที่เป็นเขตหวงห้าม

ในปี ค.ศ.๑๘๕๗ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับพัสดุกุณฑ์ถุงใหญ่ ส่งมาจากกรุงสยามประจำสิงคโปร์ จัดส่งมากับเรืออเมริกัน ดังความในพระราชหัตถเลขา ตอนหนึ่งว่า “วันที่ ๑ ขึ้น ๑๐ ค่ำ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท เอาหนังสือพิมพ์หลายฉบับมาส่ง หนังสือพิมพ์เป็นของพระพิทยพานิชยฝากมาถึงข้ากับเรื่องลำนั้น พวกลูกค้าอเมริกันได้มาเอาไปส่งส่งเวลากลางคืน...”

หนังสือพิมพ์อเมริกันที่ทรงได้รับในเมลล์เทียวนั้นเป็นฉบับใดไม่ปรากฏ แต่มีอยู่ฉบับหนึ่งที่ผู้เขียนมืออยู่ในมือเวลานี้ก็เป็นฉบับจากสหรัฐอเมริกา พิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๘๕๗ เช่นกัน นับเป็นต้นฉบับจากยุคนั้นที่หลงเหลืออยู่น้อยมากในปัจจุบัน เมื่อพบเข้าก็กลายเป็นของสะสมที่มีราคาค่างวดและหาอ่านได้ยากลำบากกว่าสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหลายท่านก็เป็นเรื่องเหลือเชื่อ แต่จริงครับ!

บทความจากสื่อของต่างชาติที่ดำรงความเป็นกลางกับสยามมาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์นี้มาจากสำนักพิมพ์ harper’s Weekly สัปดาห์วิจารณ์ ตีพิมพ์ทบบรรณาธิการ ถ่ายทอดสาระน่ารู้เกี่ยวกับ King Mongkut พาดพิงไปถึงขุนนางผู้ทรงอำนาจของพระองค์ และเหตุการณ์บ้านเมืองเวลานั้นอย่างตรงไปตรงมา พร้อมลงภาพ

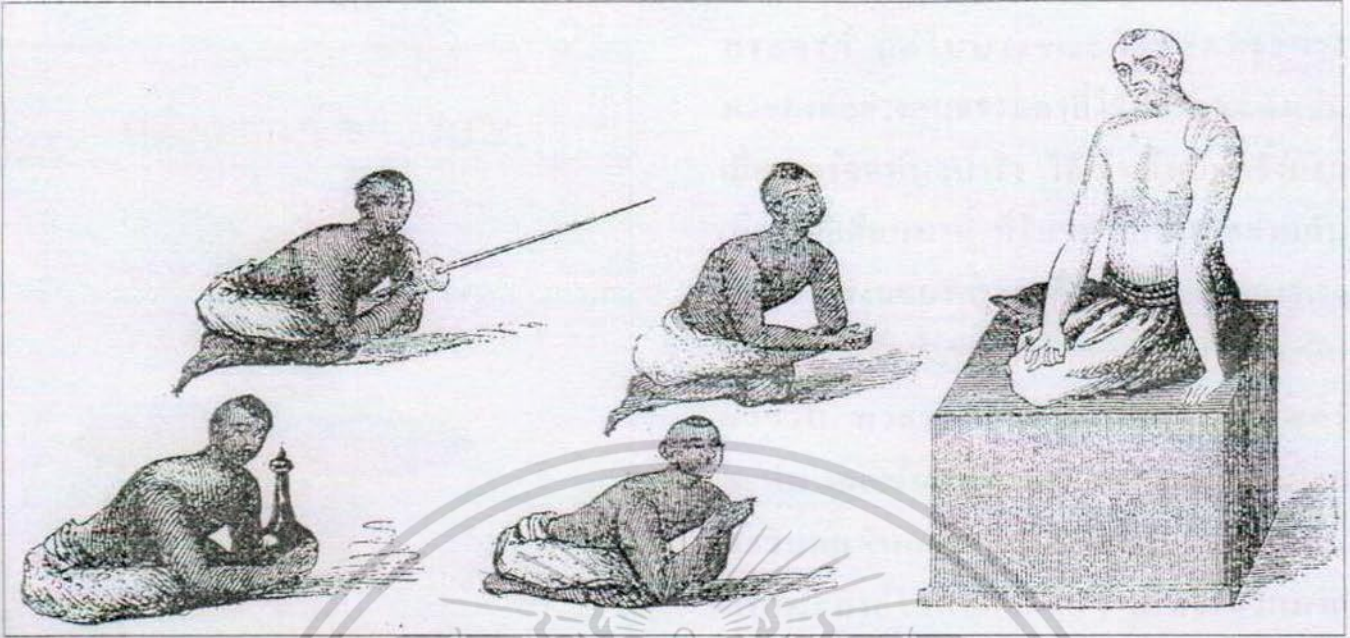
สเก็ชที่น่าทึ่งในทัศนะของฝรั่งสมัยนั้น ประกอบเรื่องไว้หลายภาพ บางทีอาจจะเป็นฉบับหนึ่งในจำนวนสิ่งพิมพ์ที่กงสุลสยามท่านเป็นธุระจัดส่งเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวายให้ทอดพระเนตรก็เป็นได้ เนื่องจากกระบวนพิมพ์ไล่เลี่ยกับวันที่เมลล์มาถึง

ต่อไปนี้เป็นเนื้อหาที่เก็บมาได้ (๔)

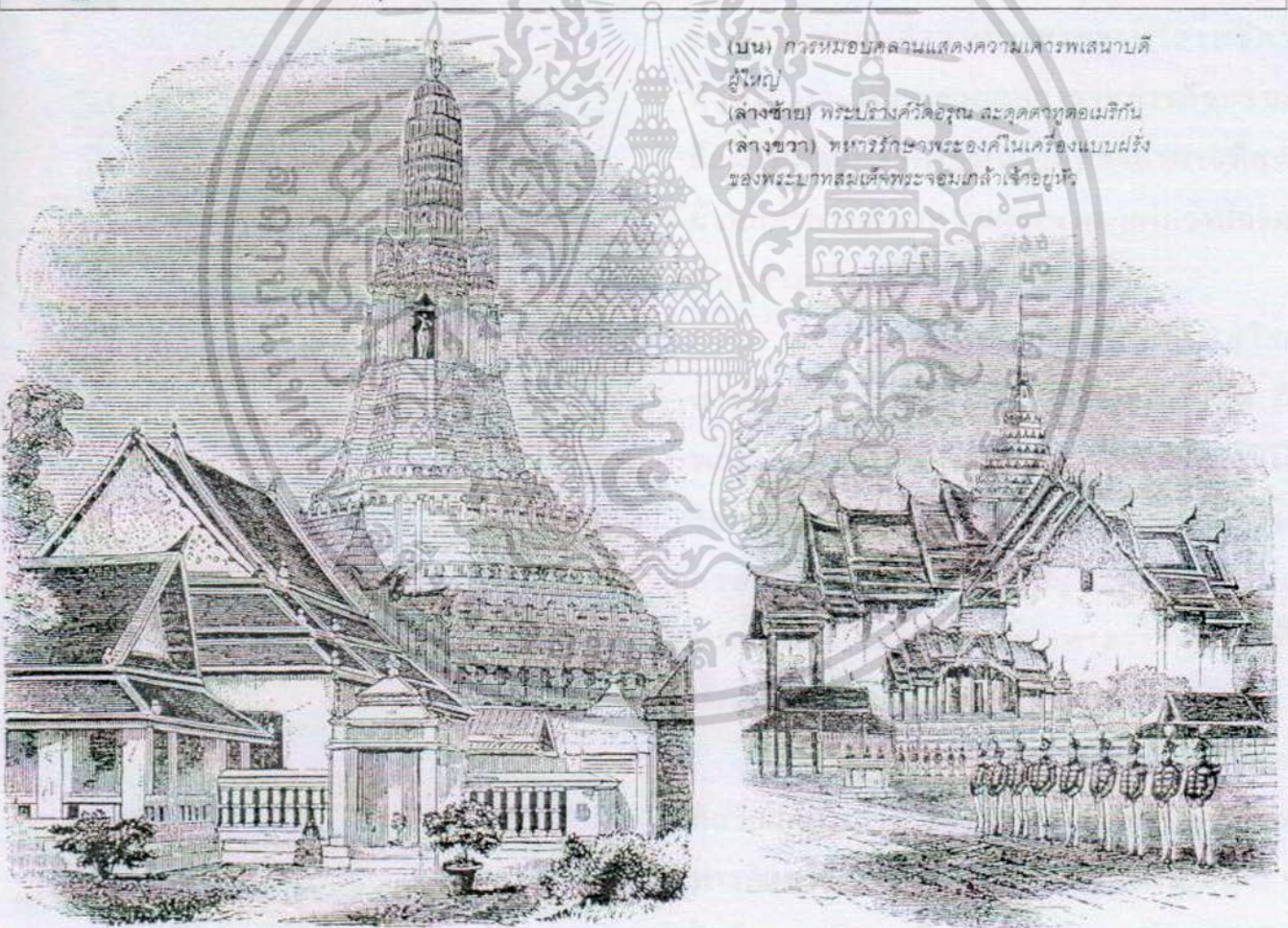
“...ประเทศสยามอันอุดมสมบูรณ์ที่กล่าวต่อไปนี้ ปกครองโดยราชวงศ์ที่สืบสันตติวงศ์ต่อกันมายาวนาน พระมหากษัตริย์ทั้ง ๒ พระองค์บนพระราชบัลลังก์ก็คิดเป็นพระประมุขที่ซื่อสัตย์และน่านับถือ ใฝ่หาวิชาความรู้และโปรดที่จะศึกษาภาษาต่างประเทศตลอดจนวัฒนธรรมต่างชาติ ทรงภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ทรงมีพระราชปณิธานที่จะติดต่อกับสังคมนานาชาติอย่างเปิดกว้างในขณะที่จักรวรรดิอังกฤษรุกคืบเข้ามาตามลำแม่น้ำอิรวดี และทางใต้ทางคาบสมุทรมลายู สยามก็ค้นหาวิธีที่จะดำรงอยู่โดยปราศจากการคุกคามต่อไป

ในหลายศตวรรษที่ผ่านมา ความเป็นไปได้ในแถบนี้มีได้สุขสงบโดยตลอด มีสงครามที่สยามต้องต่อสู้กับข้าศึกศัตรูโดยรอบอย่างต่อเนื่อง และเมื่อกองทัพอันเกรียงไกรจากพม่าเข้ามาประชิด พระเจ้ากรุงสยามก็จะตรัสอย่างไม่สะทกสะท้านว่า “อะไรกัน เจ้าพวกมดปลวกนี้หรือหมายที่จะทำลายเขา พระสุเมรุ

งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(บน) การหมอบคดจนแสดงความเคารพเสนาบดี
ผู้ใหญ่
(ล่างซ้าย) พระปรางค์วัดอรุณ ละครูดงตออเมริกัน
(ล่างขวา) ทหารรักษาพระองค์ในเครื่องแบบฝรั่ง
ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าชายชาวสยาม

พระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ทรงพระนามว่า King Mongkut ทรงปกครองพระราชวงศ์อย่างผาสุก ทรงมีรายรับประมาณ ๑๘,๐๐๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกันต่อปี และทรงเป็นเจ้าของพระราชวังอันสง่างามหลายแห่ง ทรงมีพระสนมถึง ๖๐๐ นาง ห้อมล้อมพระองค์อยู่ เป็นครุณีที่ล้วนมีรูปโฉมงดงามทั้งสิ้น ในพระราชอาณาจักรของพระองค์นั้น ไม่มีใครกล้าสบพระเนตร แม้แต่ขุนนางผู้สูงศักดิ์ก็ยังคงก้มหน้าหมอบคลานเข้าหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์อื่นใด
 เมื่อวารณใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระองค์ แต่ในบางขณะก็โปรดที่จะวางพระองค์อย่างคนธรรมดาที่ไร้พิธีรีตอง ดังเช่นเมื่อเซอร์จอห์น เบาริง ได้เข้าเฝ้าเป็นครั้งแรกเมื่อไม่กี่เดือนมานี้ ก็โปรดให้เป็นอุทยานอันร่มรื่น ทรงฉลองพระองค์อย่างถ่อมและทรงพระมาหพิชัยมงกุฎยอดแหลมประดับเพชรอันแวววับ พระราชทานชิการ้อยอย่างดีให้เซอร์จอห์น เฉกเช่นสุภาพบุรุษชั้นสูงปฏิบัติในโลกตะวันตก ในการเข้าเฝ้าครั้งที่ ๒ เซอร์จอห์นพบพระองค์ในหมู่เด็กเล็กๆ เป็นจำนวนมาก ทราบในภายหลังว่าเป็นพระราชโอรสธิดาทั้งสิ้น และเมื่อทรงออกว่าราชการก็จะรายล้อมไปด้วยบรรดาขุนนางผู้ทรงอำนาจที่สุด ล้วนแต่งกายเต็มยศหน้าเคร่งขาม แต่ทว่าปล่อยเรือนร่างครึ่งบนไว้เปล่าเปลือย

การตกแต่งอันหรูหราภายในพระราชวังเป็นสไตล์อังกฤษอย่างเห็นได้ชัด มีพระบรมฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระราชินีวิกตอเรีย และเจ้าชายอัลเบิร์ต พระสวามีในกรอบอันงดงาม แขนงอยู่ในห้องพระโรง พระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่บนพระราชอาสน์ ที่สั่งทำเป็นพิเศษจากเมืองเบอร์มิงแฮม!

พระมหากษัตริย์องค์ที่ ๒ ดำรงราชอิสริยยศเป็นพระรัชทายาท ไม่ทรงมีพระราชภารกิจทางด้านการเมือง โปรดที่จะใช้เวลาไปในการศึกษาค้นคว้าวิทยาการต่างๆ ทรงเป็นสุภาพบุรุษชั้นสูง ผู้เปิดเผยและน่าสมาคมด้วย ส่วนท่านอัศวินมหาเสนาบดีที่เรียกพระกลาโหมนั้นเป็นคนกระตือรือร้น และฉลาดหลักแหลม ฝึกฝนแต่ความเจริญก้าวหน้าของ

พระราชอาณาจักร ท่านมาจากตระกูลชั้นสูง
ในแผ่นดิน นอกจากนั้นยังมีข้าราชการกว่า
๔๐ ท่านที่ล้วนเป็นคนในตระกูลเดียวกัน
ทั้งสิ้นต่างมีอิทธิพลในพระราชวินิจฉัยของ
พระเจ้าแผ่นดินในเรื่องต่าง ๆ

สตรีสยามเป็นที่เล่าลือว่ามีความงาม
เป็นเลิศในหมู่สาวชาวเอเชีย นางใช้ชีวิตอย่าง
ถ่อมตัวและสงบเสงี่ยม ถึงแม้จะมาจากตระกูล
ที่ดี นางก็ยังเข้าหาสามีด้วยการคลานเข้าเข้าไป
เครื่องนุ่งห่มสำหรับสตรีเพศลักษณะคล้ายของ
บุรุษคือเป็นผ้าผืนเดียวที่ใช้ห่อท่อนล่างไว้โดย
ให้ชายผ้าไหลไปเหน็บไว้ด้านหลัง สตรีสาวที่
ยังไม่ผ่านการสมรสจะมีผ้าแถบพันรอบ
หน้าอกไว้ สตรีชาวสยามหลงไหลลัทธิอันมี
ค่าและไขว่คว้าที่จะครอบครองมันให้มากที่สุด
ช่วงเวลาที่ทนทุกข์ที่สุดของนางคือเมื่อให้
กำเนิดบุตร หลังจากนั้นจะมีประเพณีอยู่ไฟใน
ที่จำกัด นางต้องทนความร้อนจัดที่สูงถึง ๕๕
ฟ. กิจกรรมที่ออกจะเสี่ยงอันตรายนี้นิยมทำ
กันในทุกชนชั้นแม้พระราชินีของกษัตริย์องค์
ปัจจุบันก็ทรงได้รับความทุกข์ทรมานจน
สิ้นพระชนม์จากการปฏิบัติดังกล่าว

สยามมีประชากรประมาณ ๖ ล้านคน
ในจำนวนนี้เป็นคนพื้นเมืองเพียงหนึ่งในสาม
ที่เหลือเป็นชาวจีน มาเลย์และอื่น ๆ ประชากร
โดยมากอาศัยอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่
ส่วนมากยังปกคลุมด้วยป่าเขาอันรกชัฏ เมือง
ที่ใหญ่ที่สุดคือบางกอก ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำ
เป็นที่อยู่ของประชากร ๔ แสนคน ร้อยกว่าปี
มาแล้วที่บางกอกเป็นศูนย์กลางทางการค้า
และการเดินเรือใหญ่เป็นที่ ๓ ในตะวันออก
ไกล รองจากกัลกัตตาและแคนตอน เป็น

ความจริง เรื่องการผูกขาดทางการค้าที่อยู่ใน
มือของขุนนางผู้ใหญ่นี้ได้ทำลายระบบการค้า
เสรีโดยสิ้นเชิง มิฉะนั้นก็เปลี่ยนมือไปตกแก่
พ่อค้าชาวจีน

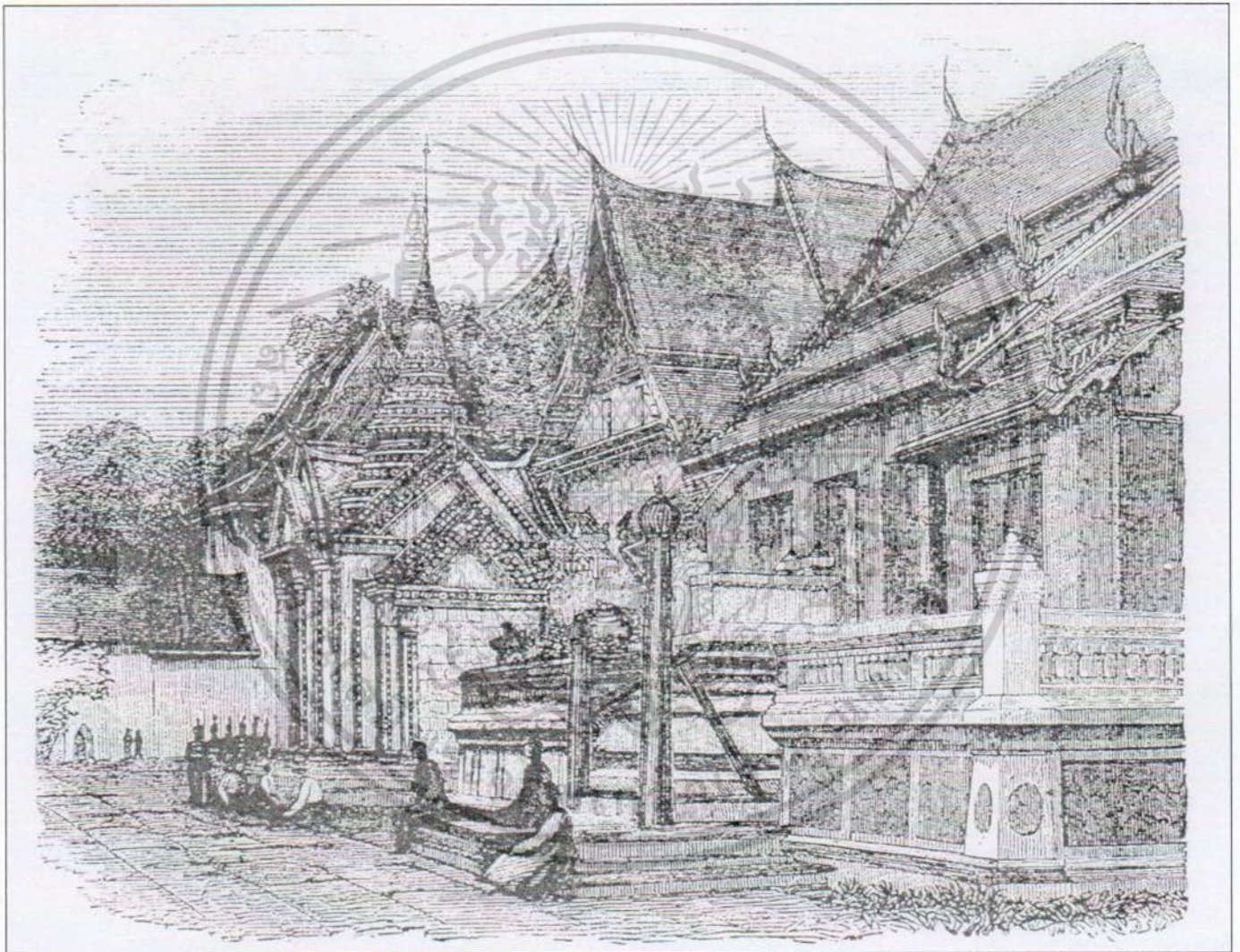
ภายใต้สนธิสัญญาฉบับใหม่ที่สยาม
ทำกับอังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และอเมริกา
เป็นที่น่าจับตามองถึงความเปลี่ยนแปลงใน
อนาคตอันใกล้ซึ่งจะมีขึ้น สินค้าขาเข้าที่มา
แรงเวลานี้มีแผ่นดินนับได้ถึง ๑,๒๐๐ หนีบที่เข้า
มาจากสถานีการค้าของอังกฤษ เรือสินค้า
อเมริกันจัดส่งน้ำตาลจากสยามไปเมืองจีน
น้ำตาลสยามมีคุณภาพดีเยี่ยม

กว่า ๓๐ ปีมาแล้วที่ขุนนางผู้ใหญ่ใน
สยามดูแลกิจการค้าขายกับชาวต่างชาติต่าง
พระเนตรพระกรรณ ท่านแอดมัน โรเบิร์ต
ได้รับมอบหมายให้ทำสัญญาการค้าใหม่กับ
กรุงเทพฯ ใน ค.ศ. ๑๘๓๓ ท่าน
ประธานาธิบดีแจ๊คสันหวังเป็นอย่างมากใน
สัญญาฉบับนี้ แต่ก็ได้รับความผิดหวัง ต่อมา
ในปี ค.ศ. ๑๘๕๐ ท่านบาลาสเตียได้เข้ามาทำ
สัญญาใหม่ แต่ก็ล้มเหลวเช่นเดิม ความสำเร็จ
ครั้งล่าสุดเกิดขึ้นโดยท่านทาวน์เซ็น แฮริส
ผู้แทนของท่านประธานาธิบดีเพียช โดยใช้
นโยบายเดียวกับเซอร์ จอห์น เบาริ่ง ความ
พยายามของเราอเมริกันกำลังสัมฤทธิ์ผล และ
ถ้าหากอิทธิพลของพวกบริติชอินเดียถูกกำจัด
ขอบเขตลงเสียบ้าง ความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ
ก็จะป็นรูปธรรมขึ้น และจะมีผลให้เราก้าวขึ้น
สู่แนวหน้าทางการค้าในตะวันออกไกลอย่าง
ไม่ต้องสงสัย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสนพระทัยในทัศนวิสัย

คนอเมริกันและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา แตกต่างออกไปจากทางยุโรป เนื่องจากเป็นชนชาติที่รักอิสรเสรีภาพ เปิดเผยและไม่มีนโยบายแทรกแซงกิจการภายในของประเทศที่ด้อยพัฒนาว่า ความเข้าใจพื้นฐานของ

คนอเมริกันที่บรรยายถึงพระองค์และกรุงสยามชั้นสำคัญนี้ เป็นมาตรฐานความสัมพันธ์อันดีที่เกิดขึ้นในรัชสมัยของ King Mongkut ที่ถูกเผยแพร่ไปในอเมริกาและทั่วโลกโดยปราศจากความเคลือบแคลงใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รัชสมัยของ King Mongkut ที่ถูกเผยแพร่ไปในอเมริกาและทั่วโลกโดยปราศจากความเคลือบแคลงใดๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้